

Kaare P. Suviõpe
Andruscus
Meemund
E. i. k.
6042.

Diplomitöö
392390

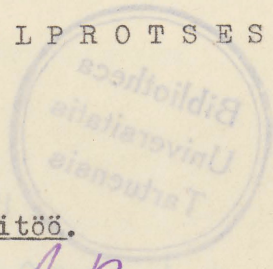
K. V.
TARTU ÜLIKOOLA
DIPLOMITEADUSKOND

6. mail 1942
№ 221.
TARTU

Diplomitööna arvestatud.
14. V 1942. Päämõte

K A N N A T A N U

K R I M I N A A L P R O T S E S S I S .

Diplomitöö.

A. B.
7698.

Valentin R A N N A P .

Matr. 16076.

Tartu, 1942.a.

Lõpetanud 26. mail 1942. a.
õigusteaduskonnas.

S i s u k o r d.

	lk.
L Ü H E N D E I D	4
§ 1. Kriminaalprotsessi mõiste.	5
§ 2. Meie kriminaalprotsessi ajalugu.	7
§ 3. Kriminaalprotsessi põhimõtted.	9
§ 4. Kannatanu mõiste	11
§ 5. Kannatanu süüdistajana	18
§ 6. Kannatanu kohustused süüdistajana.	25
Osundatuid teoseid.	27
Kasutatuid allikaid	28

§ 1. Kriminaalprotsessi mõiste.

Kriminaalõigus laiemas mõttes on õigusnormistik, mis käsitleb süütegu, karistust, kriminaaljälitamise korda ja karistuse teostust. Kriminaalõigus laiemas mõttes jaguneb materiaalseks kriminaalõiguseks, s.o. kriminaalõiguseks kitsamas mõttes ja kriminaalprotsessiks, s.o. vormalseks kriminaalõiguseks ning karistuse teostuseks^{1/}.

Materiaalne kriminaalõigus on õigusnormistik, mis määrab milline tegu loetakse süüteks ja milline karistus selle eest määratakse^{2/}.

Kriminaalprotsess on süütegijate kriminaaljälitamist korraldav õigusnormistik^{3/}.

1/ Vt. S.V. Poznõšev, Utšebnik, lk.1. - V. Slutševski, Utšebnik, lk.1. - R. v. Hippel, Strafrecht, lk. 1.

2/ Vt. S.V. Poznõšev, op.cit., lk. 1. - R. v. Hippel, op.cit., lk.1. - V. Slutševski, op.cit., lk. 1.

3/ Vt. R. Räägo, Kriminaalprotsess, lk.15. - S. V. Poznõšev, op.cit., lk. 1. - R. v. Hippel, op.cit., lk. 1. - V. Slutševski, op.cit., lk. 1.

Eeltoodud tuvastusi võib kirjeldada järgmiselt:

Kriminaalseadustik määrab, milline tegu / olgu tegevus või minetus / on antud riigis kodanikele karistuse ähvardusel keelatud. Kui nüüd kodanik keelust hoolimata sellise teo korda saadab, siis sooritab ta süüteo, ja see asjaolu annab riigile õiguse ja paneb peale kohustuse seaduserikkujat jälitada ja karistada. Seega tekib riigil seaduserikkuja vastu kriminaaljälitamise õigus, mille sisuks on:

a/ arvatava süüdlase süü selgitamine;

b/ süüdlase vastutusele võtmine

kriminaalseadustikus ettenähtud süüteo eest;

c/ kriminaalkohtulik jälitamine ja

d/ tehtud kohtuotsuse täitmisele pööramine.

Kuna kõik need toimingud puudutavad nii riiklikku ja ühiskondlikku julgeolekut, kui ka jälititava isiku huviseid, siis ei ole sugugi ükskõik kuidas jälitamine toimub, sest tuleb ära hoida, et ei satuks ohtu üldine julgeolek, aga ka seda, et asjata ei kannataks isikute huvid, keda kriminaaljälitamine kuidagi puudutab.

^{4/} Vt. R. R ä ä g o, op. cit., lk.15. - KKS § 1 ja 2.

Selleks ongi kultuurriikides loodud k r i m i n a a l -
p r o t s e s s i n o r m i s t i k m i s s i s a l d a b :

- a/ jälitamist toimetavate asutiste loendi,
- b/ nende asutiste pädevuse kirjeldust ja
- c/ nende asutiste teotsemine korda - alates andmete kogumi-
sest ja lõpetades kohtuotsuse täitmisega ^{5/}.

Ülaltoodust nähtub, et kriminaalprotsess on tihedas
seoses kriminaalseadustikuga, sest kriminaalprotsessita
jääks kriminaalseadus rakendamatuks - ta jääks surnud
täheks. ^{6/} Sellele seosele vaatamata esinevad nad kaasajal
eri seadustikena ^{7/}. Meie kriminaalõiguses kaanavad need
seadustikud nimetusi: K r i m i n a a l s e a d u s t i k
/KrS/ ja K r i m i n a a l k o h t u p i d a m i s e
s e a d u s t i k /KKS/.

§ 2. Meie kriminaalprotsessi ajalugu ^{8/}.

Välismaa kohtu-uuenduste mõjul esitati Vene valitsu-
sele XIX sajandi algul terve rida kohtu-uuenduse kavasid.

Mitme komisjoni töö tagajärjel teostus 1864.a. reform,

mis oli rajatud järgmistele põhimõtetele:

- a/ võimude lahusus,

^{5/} Ib., lk. 15.

^{6/} Ib., lk. 15.

^{7/} Vt. S.V. P o z n o ſ e v, op. cit., lk.1.

^{8/} Vt. R. R ä ä g o, op. cit., lk. 23 jj. - S.V. P o z-
n o ſ e v, op. cit., lk. 29 jj.

- b/kohtu sõltumatus,
- c/ menetluse avalikkus ja suulisus,
- d/ võistkondlikkus lõppmenetluses,
- e/ kaitse korraldus advokatuuri näol,
- f/ tõendite hindamine kohtu sisetunde järgi,
- g/ rahva osavõtt kohtumõistmisest jne.

ühe sõnaga loodi m o o d n e s e g a p r o t s e s s .

Hiljem tekkis reaktsioon ja selle haripunktil moodustati komisjon uue protsessi väljatöötamiseks. Komisjoni juhiks oli kohtuminister M u r a v j e v . Uus eelnõu valmis 1900.a., kuid Duuma vastuseisul ei kehestatud teda.

1917.a. revolutsioon tõi rea uuendusi, millede püüdeks oli vahepeal muudetud kriminaalprotsessi viia seisundisse nagu ta oli 1864.a. reformi teostamisel.

Iseseisev Eesti võttis üle Vene kriminaalprotsessi seadustiku seisundiga nagu ta oli 1917.a. oktoobrikuu enamliku pöördeni. Siit peale allus protsess suurematele muudatustele. 1935.a. kehestati koos Kriminaalseadustikuga praegu kehtiv Kriminaalkohtupidamise seadustik, mis põhineb M u r a v j e v ' i komisjoni poolt koostatud eelnõule, milles on tehtud meie oludest ja KrS tingitud muudatused.

KKS sisaldab nelja osa:

- a/ üldosa,
- b/ ringkonnakohtule alluvate asjade menetluse,
- c/ jaoskonnakohtule alluvate asjade menetluse ja
- d/ erandid üldisest menetlusest.

§ 3. Kriminaalprotsessi põhimõtted.

Ajaloolise arengu tulemusena on praegu üldkehtiv
s e g a p r o t s e s s i tüüp, mis rajaneb järgmistele
põhimõtetele:

- a/ võistkondlikkus,
- b/ ametlikkus ehk ofitsiaalsus,
- c/ legaliteet,
- d/ materjaalse töö leidmine, *arastamine*
- e/ avalikkus,
- f/ suulisus,
- g/ vahenditus,
- h/ rahvaolluse kohtumõistmisest osavõtt ja
- i/ tsiviilhagi kriminaalprotsessiga ühendamine 9/.

Meie kriminaalprotsessile on suuremal või väiksemal
määral omased kõik eeltoodud põhimõtted peale rahvaolluse
osavõtu põhimõtte. 10/

Võistkondlikkuse põhimõtte tähendab korda, kus:

- 1/ kohtumõistmine on eraldatud süüdistamisest ja kaitsmi-
sest ja kus iga funktsiooni teostamine on usaldatud
eri organile 11/ ;
- 2/ kus on konstitueerunud pooled, kes omavahel kohtu ees
võistleavad 12/ .

9/ *Ib.*, lk. 44. - S.V. P o z n o š e v, *op. cit.*,
lk. 29 jj. - V. S l u t š e v s k i, *op. cit.*, lk. 44 jj.

10/ Vt. R. R ä ä g o, *op. cit.*, lk.44.

Võistkondliku protsessiga puhtal kujul oleks tegemist siis, kui eelnimetatud nõuded on teostatud kõigis protsessifaasides, kuid tegelikult ei täida kaasaegsed protsessid mitmesugustel kaalutlustel neid nõudmisi. Ka meie protsessis kehtib see põhimõte teatavate muudatustega^{13/}.

Ametlikkuse põhimõte tähendab riigi õigust ja kohust oma organite kaudu süütegusid jälitada^{14/}. Jälitamine haarab siin:

- a/ kriminaaljälitamise algatamist,
- b/ süüteo uurimist,
- c/ süüdlase süüdistamist kohtus,
- d/ kohtumõistmist ja
- e/ kohtu otsuse täitmist^{15/}.

Ametlikkuse põhimõtte teostamisel on üks riik sirgjoonelisem, teine vähem, lubades rohkemal määral erandeid üldreeglist. Ka meie protsess tunnustab ametlikkuse põhimõtet reeglina, kuid lubab seejuures kaunis tunduva arvu erandeid³ - meil eristatakse:

- a/ ametlik-süüdistuse,
- b/ era-ametlik-süüdistamise ja
- c/ era-süüdistamise korras jälitatavaid süütegusid^{16/}.

11/ Ib., lk.46. - S.V. P o z n ō š e v, op. cit., lk.31.

12/ Ib., lk.46.

13/ Ib., lk.47.

14/ Ib., lk.44.

15/ Ib., lk.44.

16/ Ib., lk.45. - KKS § 5 ja 7.

Käesoleva töö ülesandeks on vaadelda võistkonna ^{deklaratsioon} põhi-
mõtte rakendamist meie kriminaalprotsessis süüdistaja poole -
eriti k a n n a t a n u kui süüdistaja - osas (avalik-
süüdistuse korras jälitatavaks asjus).

§ 4. K a n n a t a n u mõiste.

Segaprotsessis eralduvad üksteisest protsessi
kolm suurt funktsiooni -
a/ süüdistamine,
b/ kaitsmine ja
c/ kohtumõistmine ^{17/}.
Iga funktsioon antakse eri organi
kätte. Kohus ei asu enne tegevusse, kui pädev süüdistaja
on esitanud kohtule nõude, et süüdlase üle kohut mõiste-
takse ja teda karistatakse. Kohus kutsub siis ette süü-
distaja ja kohtualuse, kes siis vaidlevad ja võistlevad
kohtu ees ja selle järele langetab kohus otsuse. See on
v õ i s t k o n d l i k protsess ja osalised, kes võist-
levad kohtu ees nimetatakse a s j a o s a l i s t e k s
ehk p o o l t e k s ^{18/}. Ka meie KKS kasutab terminit
p o o l e d, kuid ei tohi unustada, et siin e i t o h i
mõista p o o l i samas mõttes kui t s i v i i l -

17/ Ib., lk. 122. - S.V. P o z n o ſ e v, op. cit., lk. 53.

18/ Vt. R. R ä ä g o, op. cit., lk. 122. - S. V. P o z n o ſ e v, op. cit., lk. 53. - KKS § 359, 782 jt.

protsessis. Kuigi KKS § 428 deklareerib, et pooltel on võistlusel võrdsed õigused näitab protsessi analüüs, et poolte õigused on menetluse kestel erinevad^{19/}.

KKS esinevad pooltena -

a/ süüdistaja,

b/ süüalune - kohtualune,

c/ hageja ja

d/ kolmandad isikud §884 mõttes^{20/}.

Neist on süüdistaja ja süüalune - peavõistkonnad ehk hädavajalikud pooled, sest nende puudumisel ei saa olla kriminaalmenetlust.

Teised pooled on teise järgu tähtsusega^{21/}.

Süüdistaja all mõistab KKS isikuid ja asutisi, kes on õigustatud kohtumenetluses süüdistama, s.o. kes on õigustatud esitama kohtule süüdistusi ja neid ka kohtus kaitsma^{22/}. Süüdistajaina selles mõttes esinevad meie

19/ Vt. R. R ä ä g o, op. cit., lk.46 ja 123.

20/ Ib., lk. 123.

21/ Ib., lk. 123.

22/ Ib., lk. 125. - K.M a t t o, op.cit., lk.13.

kriminaalprotsessis:

a/ eraisikud - kannatanutena, kõrvalsüüdistaja-

tena ja erasüüdistajatena;

b/ prokuratuur ja

c/ politsei ja teised administra-

tiivvõimud. 23/

Meid huvitab antud juhul ainult eraisik kannatanuna.

KKS rääkides *süüteost* kannatanust kasutab

kolmesugust terminoloogiat:

a/ kannatanu,

b/ vahenditult kannatanu,

c/ ainelist kahju kannatanu 24/.

Tekib küsimus, milline neist kolmest väljendab

KKS-s kehtivat kannatanu mõistet? Küsimuse

lahendamisele asudes võib esialgu täiesti kõrvale jätta

KKS üldeeskirjade peatükis esinev

väljend:

"Kui süüteost ainelist kahju kannatanu

esitab ... kahjutasunõude ..." 25/.

sest sellega lahendatakse küsimust, millise

23/ Ib., lk.125. - KKS §3.

24/ Ib., lk. 137. - KKS § 3, 8, 72, 308, 321, 329, 332, 831 jt.

25/ Vt. KKS § 8.

k a h j u olemasolul on kannatanul õigus k a h j u t a -
s u n õ u d e g a esineda kriminaalprotsessis ja see-
tõttu ei aita meid k a n n a t a n u mõiste selgi-
tamisel ^{26/}.

Kui võrrelda jaoskonnakohtu menetlust käsitleva
sätte

"Jaoskonnakohtule alluvais asjus kuulub süüdistamise õi-
gus e r a i s i k u l e , kes süüteost v a h e n -
d i t u l t k a n n a t a n u d ..." ^{27/}

terminoloogiat ringkonnakohtu menetlust käsitlevate
sätete

" Süüteost k a n n a t a n u kaebusel ... on polit-
sei kohustatud otsekohe algama juurdlust." ^{28/}

" Süüteost k a n n a t a n u l on isiklikult või
voliniku kaudu õigus tutvuda ..." ^{29/}

" Süüteost k a n n a t a n u l ja tema volinikul
on õigus ..." ^{30/}

terminoloogiaga, siis selgub sõnalisest terminoloogiast,

et jaoskonnakohtu menetlus tunneb v a h e n d i t u t

k a n n a t a n u t ja ringkonnakohtu menetlus

k a n n a t a n u t ilma igasuguse selgitava lisandu-

seta. Tekib küsimus, kas on nende terminoloogiatega

^{26/} Vt. R. R ä ä g o, op. cit., lk. 137. - K.
M a t t o, Kriminaalkohtupidamise seadustik, lk.19. -
R i i g i k o g u, Vabariigi Valitsuse ettepanekud, lk.165.

^{27/} Vt. KKS § 3.

^{28/} Vt. KKS § 55.

väljendatud mõiste sisu samane või lahkuminev? Kui ar-
vesse võtta;

1/ et meie kehtiva KKS aluseks on endine V e n e KKS;^{31/}

2/ et V e n e KKS tarvitab vaid üht terminit
kannatanu mõiste väljendamiseks^{32/};

3/ et V e n e kohtupraktis kaldus mõist-
ma kannatanu all vahenditult kannata-
n u t^{33/};

4/ et kehtiva KKS koostajad tahtsid kannatanu
mõistet piirata ja täpsusta-
da^{34/};

5/ et pole mingit loogilist alust ole-
tada, et kannatanu mõistele jaos-
konnakohtu ja ringkonnakohtu menetluses on tahe-
tud anda eri sisu^{35/};

6/ et erineva sisu andmine teki-
taks asjatuid arusaamatusi^{36/} ja

7/ et teistes jaoskonnakohtu me-
netlust käsitlevates paragrahvides kasu-
tatakse järjekindlalt ainult terminit " kannata-
n u" ^{37/}

29/ vt. KKS § 72.

30/ vt. KKS §308.

31/ vt. supra § 2.

32/ A. L u i g a, Ustav, § 3, 6, 42, 43, 48, 301, 528² jt.

33/ vt. K. M a t t o, op. cit., lk.13 Nota 1 ja 2.

jõuame järeldustele:

- 1/ et mõisted vahenditult kannatanu ja kannatanu on identsed ^{38/};
- 2/ et KKS-s tuleb igal pool kannatanu all mõista vahenditult kannatanut ^{39/};
- 3/ et KKS-s pole kannatanu mõiste kõigis paragrahvides täpselt väljendatud ^{40/}.

Seega võime tuvastada, et

kannatanu on isik, kelle kriminaalõigusega kaitsitud õigusvabad on süüteo läbi vahenditult rikutud ^{41/}.

Seega

- 1/ võib kannatanuks olla nii füüsiline kui ka juriidiline isik;
- 2/ rikutud õigusvara võib olla nii materiaalne kui ka immateriaalne, sest süütegu võib
 - a/ rikkuda isiku ainelist vara, või
 - b/ riivata isikut ennast tema mitmesugustes väljendustes või mitmet külge / elu, tervis, vabadus, au, su-

^{34/} Vt. R. Räägo, op.cit., lk.137. - K. Matto, op.cit., lk. 12. - Riigikogu, op.cit., lk.164.

^{35/} Vt. R. Räägo, op.cit., lk. 137.

^{36/} Ib.

^{37/} Vt. KKS § 743, 831 jt.

^{38/} Vt. R. Räägo, op.cit., lk. 137.

^{39/} Ib.

guline puutumatus jne./;

3/ kahju võib olla rahalise hinnatav või mitte.

Kui kohus asub konkreetjuhul lahendama küsimust, kas isik on antud juhul KKS mõttes kannatanu või mitte, siis tuleb tal vastata kahele küsimusele:

1/ kas on isiku kriminaalõigusega kaitstud õigusvarad rikutud? ja

2/ jaataval korral, kas see rikkumine on vahenditu? 42/

Üldiselt ei tekita isiku- ja varavastaste süütegude puhul vahenditult kannatanu määramine raskusi. Keerulisem on siiski asi tapmise puhul, sest kui ohver on surnud, siis pole enam seda isikut, kelle elu kriminaalõigusega kaitstud oli - ei ole enam vahenditult kannatanut. Surnud isiku ülalpidamisel olnud isikud - naine, lapsed, vanemad ja teised omaksed - on ainult kaudselt kannatanud ja seepärast ei saa neid lugeda KKS mõttes kannatanuiks, kuigi Vene kohtupraktis oli just vastupidisel arvamisel 43/. Ka ühiskonnavastaste süütegude puhul võib esineda kannatanu KKS mõttes - juhul kui süüteoga rikutakse korraga kriminaalõigusega kaitstud ühiskonna õigusvarasid ja üksikisiku kaitstud õigusvarasid.

40/ Ib.

41/ Ib. - K. M a t t o, op. cit., lk.13, Nota 1 ja 2.

42/ Ib.

43/ Ib., lk. 138

Ex lib. univ. Tart.

§ 5. Kannatanu süüdistajana.

Kannatanu esineb süüdistajana:

1/eras süüdistuse korras jälitavates
süütegudes nii jaoskonnakohtu kui ka
ringkonnakohtu menetluses^{44/};

2/ametliku süüdistuse korras
jälitavates süütegudes ainult jaoskon-
nakohtu menetluses^{45/}.

Allpool vaatleme ainult ametlikus süüdistuse korras
jälitatavaid süütegusid.

Et KKS kohaselt puudub jaoskonnakohtu menetlu-
ses prokuratuuri või sellele alluva süü-
distaja osavõtt,^{46/} siis, et süüdistamist tõhustada,
lubab KKS esineda süüdistajana vahendi-
tul t kannatanl^{47/}.

Allpool vaatleme kannatanu õiguslikku seisundit
süüdistajana ametliku süüdistuse korras jälitavates
süütegudes.

KKS annab kannatanule õiguse süüdistamiseks,
aga ei kohusta teda süüdistama^{48/}. Järelikult

^{44/}Vt. KKS § 5. - R. R ä ä g o, op. cit., lk.138.

^{45/}Vt. KKS § 4. - R. R ä ä g o, op. cit., lk.138. -
K. M a t t o, op. cit., lk. 14, Nota 2.

^{46/}Vt. KKS § 764.

^{47/}Vt. R. R ä ä g o, op. cit., lk. 139. - KKS § 3.

oleneb kannatanust kasutada oma õigust soovib kasutada või mitte - sundida teada selleks ei saa. Seega on süüdistaja suhtes siin rakendatud oportuuniteediprintsiip^{49/}, s.o. süüdistamise õiguse kasutamine on jäetud kannatanu suva hooleks.

Vastavalt KKS sättele võivad ametliku süüdistuse korras jälitavates süütegudes esineda süüdistajatena kannatanu ja politsei ning seaduses eriti määratud piirides ka teised administratiivvõimud.^{50/} Sellest selgub, et kannatanu ja politsei kasutavad süüdistamise õigust kõrvalt, seega omavad nad mõlemad ühesuguseid õigusi^{51/}. Kannatanu on politseist apellatsioonikaebuse esitamisel isegi vabam - ta ei vaja apellatsioonikaebuse esitamiseks mitte kellegi nõusolekut, küll aga vajab politsei prokuratuuri nõusolekut^{52/}. Teised administratiivvõimud esinevad süüdistajatena niivõrd, kuivõrd seadused seda eriti määravad.^{53/}

Süüteoost kannatanu kaebus on:

1/ politseile obligatoorseks juurdluse

48/ Vt. KKS § 3. - K. M a t t o, op. cit., lk.13, Nota 4. - R. R ä ä g o, op. cit., lk. 139.

49/ Vt. R. R ä ä g o, op. cit., lk. 139.

50/ Vt. KKS § 3. - K. M a t t o, op. cit., lk. 12. - Riigikogu, op. cit., lk. 164.

51/ Vt. K. M a t t o, op. cit., lk. 13, Nota 3. - R. R ä ä g o, op. cit., lk. 139.

algamise ajendiks ^{54/} ja

2/ jaoskonnakohtunikule asja arutamise algamise ajendiks ^{55/}.

Omi kaebusi võib kannatanu esitada jaoskonnakohtunikule või politseile kas ise või selleks volitatud voliniku kaudu - samuti võivad seda teha isikud, kes seaduse järgi on õigustatud kannatanu eest toimima. ^{56/} Selliste isikutena tulevad arvesse:

- 1/ isikud, kellele seaduse järgi kuulub kannatanu eest eestkostmise õigus;
- 2/ isikud, kes on kohtuotsuse põhjal kannatanu eestkostjaks määratud;
- 3/ isikud, kelle faktilisel hoolitsemisel on kannatanu, kes ise ei ole võimeline oma asju ajama ^{57/}.

Kui jaoskonnakohtunik lõpetab või peatab toimetuse KKS § 751 ettenähtud põhjustel poolte seletusi ärakuulamata, siis peab ta sellest teatama kannatanule, kellel on õigus jaoskonnakohtuniku määruse peale seitsme päeva jooksul erikaebekorras edasi kaevata ringkonnakohtule ^{58/}.

^{52/} Vt. KKS §832. - R. R ä ä g o, op. cit., lk.139.

^{53/} Vt. K. M a t t o, op. cit., lk. 13, Nota 3. - R. R ä ä g o, op. cit., lk. 135 ja 139.

^{54/} Vt. KKS § 55. - K. M a t t o, op. cit., lk.70. - R i i g i k o g u, op. cit., lk. 187.

^{55/} Vt. KKS. § 743 p.1 .

^{56/} Vt. KKS § 744. op. cit., lk. 335, Nota 6,7,8.

^{57/} Vt. K. M a t t o, op. cit., lk. 328, Nota 1 ja 2.

^{58/} Vt. KKS § 752.

Jaoskonnakohtunik peab kannatanu kohtusse k' u t s u m a igal juhul, vaatamata sellele kas ta on asja algataja või mitte 59/.

K a n n a t a n u võib kohtusse ilmuda kas isiklikult või saata oma voliniku 60/.

K a n n a t a n u poolt kaasatoodud tunnistajaid on jaoskonnakohtunik k o h u s t a t u d üle kuulama igal juhul 61/.

Kannatanu kohtusse m i t t e i l m u m i n e ei takista asja arutamist. Selkorral tehtud otsus loetakse temale kuulutataks otsuse avaldamisega kohtuistungil 62/.

Kannatanu võib jaoskonnakohtuniku taandada:

- 1/ kui süüteos kannatanuks või kohtualuseks või nende volinikuks on - kohtunik ise, ta abikaasa, tema otsejones sugulased eranditult, nelja esimese astme küljjoones sugulased, kolme esimese astme hõimlased, ta lapsendatud või ta lapsendaja;
- 2/ kui kohtunik on asjast osa võtnud kohtu-uurijana, prokurörina või ühe poole volinikuna või kui ta on samas asjas üle kuulatud või kuulatakse üle tunnistajana või asjatundjana;
- 3/ kui kohtunik on süüteost kannatanu või kohtualuse või nende voliniku eestkostja või asjade valitseja või kui üks viimastest on kohtuniku asjade valitseja;

59/ Vt. K. M a t t o, op. cit., lk. 335, Nota 6,7,8.

60/ Vt. KKS § 757.

61/ Vt. KKS § 765 lg.2.

4/ kui kohtunik või ta abikaasa on süüteoost kannatanu või kohtualuse või nende voliniku lähem seadusejärgne pärija või on süüteoost kannatanuga või kohtualusega või nende volinikuga kohtuprotsessi-vahekorras ^{63/}.

Kannatanu võib s ü ü d i s t a m i s e usaldada igas protsessi staadiumis oma volinikule. Ta võib oma volinikku igal ajal asendada mõne teisega. ^{64/}

Kannatanul on õigus sellekohase palve peale saada kohtuotsusest ärakirja, hiljemalt kolmandal päeval peale palve avaldamist. ^{65/} Ärakirja eest tuleb temal tasuda kantseleimaksu 50 senti leheküljelt ^{66/}. (RM 50/100)

Kannatanul on õigus jaoskonnakohtuniku mittelõplikkude otsuste peale kahe nädala jooksul, arvates otsuse kuulutamisest või valmistamisest, esitada apellatsioonikaebusi ringkonnakohtule, kuid neis kaebusis ta ei või taotleda enam, kui ta taotles esimese astme kohtus. ^{67/} Sellejuures pole oluline

1/ kas ta võttis osa asja arutamisest jaoskonnakohtuniku juures või mitte, ja

2/ kas politsei on apellatsioonikaebuse esitanud või mitte. ^{68/}

62/ Vt. KKS § 777.

63/ Vt. KKS § 782 ja 393.

64/ Vt. KKS § 786. - K. M a t t o, op. cit., lk.350, Nota 2 ja 3.

65/ Vt. KKS § 814, 858.

66/ Vt. K. M a t t o, op. cit., lk.359, Nota 3.

67/ Vt. KKS § 828 ja 830.

Kannatanu poolt esitatav apellatsioonikaebus peab olema kirjalik, kuid ta võib teda esitada kas isiklikult või voliniku kaudu. Juhul kui kannatanu on alaealine või isik kes ei ole võimeline oma õigusi kasutama, siis võivad seda teha tema vanemad, eestkostjad, abikaasa või tema eest hoolitsevad isikud ^{69/}.

Kannatanul on õigus kohtu kantseleis lugeda toimetust ja sellest teha väljakirjutusi temale tarvilikkude andmete kohta sekretäri või ta abi juuresolekul ja järelvalvel. Tema palvel võib sekretär või ta abi tutvumiseks avada ka pitseeritud asitõendeid, millise avamise kohta tuleb koostada protokoll sekretäri või ta abi ja kannatanu allkirjadega. ^{70/}

Ringkonnakohus peab kannatanule teatama asja arutamise aja aadressil mis toimikus näidatud. Kannatanu võib kohtusse ilmuda kas isiklikult või saata oma voliniku, kuid tema mitteilmumine ei takista asja arutamist ^{71/}

Ringkonnakohtus on kannatanul õigus esineda suuliste seletustega ja ta võib esitada tõendisi ja kaasa tuua tunnistajaid. Kaasatooduid tunnistajaid ei või ringkonnakohus jätta üle kuulamata ^{72/}.

^{68/} Vt. K. M a t t o, op. cit., lk. 364, nota 1.

^{69/} Vt. KKS § 833 ja 834.

^{70/} Vt. KKS § 835 ja 841.

^{71/} Vt. KKS § 844. - K. M a t t o, op. cit., lk. 370, Nota 1 ja 2.

^{72/} Vt. KKS § 845 ja 846. - K. M a t t o, op. cit., lk. 371, Nota 1.

Kannatanul on kohtueesistuja loal õigus esitada tunnistajale vahenditult küsimusi - kohus ei või nõuda, et küsimused esitataks tema kaudu ^{73/}.

Peale tunnistajate ülekuulamist võib kannatanu, kui ta on apellatsioonikaebuse esitaja, esineda seletustega ja siis alles vastaspool. Juhul kui mõlemad pooled on esinenud apellatsioonikaebustega/^{ka/}siis on seletustega esinemise õigus esmajärjekorras süüdistaja-poolel, s.o. kannatanul ^{74/}. Poolte seletuste andmised võivad areneda ka vaidlusteks, mida kohus ei ole õigustatud keelama ^{75/}.

Kannatanul on õigus jaoskonnakohtu ja ringkonnakohtu lõplikkude otsuste peale esitada kassatsioonikaebusi. Juhul kui ta ei ole esitanud apellatsioonikaebust jaoskonnakohtu mittelõpliku otsuse peale, siis ei saa ta esitada ka kassatsioonikaebust ringkonnakohtu otsuse peale millega jaoskonnakohtu otsus kinnitatakse. Kui aga ringkonnakohtu otsusega jaoskonnakohtu otsus muudetakse, siis võib ta esitada kassatsioonikaebuse olenema ^{Ta} sellest et ta apellatsioonikaebust ei esitanud. Igal juhul võib ta kassatsioonikorras paluda otsuse tühistamist a i n u l t nende e e s k i r j a d e r i k k u m i s e pärast, mis on nähtud ette t e m a e n d a õ i g u s t e kaitseks ^{76/}

73/ Vt. KKS § 849. - K. M a t t o, op. cit., lk. 374

Nota 5.

74/ Vt. KKS § 852. - K. M a t t o, op. cit. lk.375,

Nota 1.

75/ Vt. K. M a t t o, op. cit., lk. 375, Nota 2 ja 3.

Eeltoodust ei selgu, kas kannatanul on õigus astuda protsessi igas protsessistaadiumis või mitte, sest KKS ei leidu selle kohta sõnaselget sätet. Kui arvesse võtta, et KKS §3 põhjal on kannatanule antud süüdistamise õigus, ilma et kusagil oleks märgitud, et temal on ühtlasi ka kohustus süüdistajana esineda, siis näib, et temale on jäetud/täielik suva otsustamiseks, millises protsessistaadiumis ta soovib süüdistajana protsessi astuda. Seda õigust tuleb järelda ka analoogia põhjal KKS §954, sest kui selle paragrahvi teine lõige lubab kahe ametliku süüdistaja olemasolul teisel neist igal ajal protsessi astuda, kui süüdistuse on tõstnud esimene, siis pole mingit alust seda keelata ka kannatanule, kes KKS §3 põhjal omab võrdse süüdistamise õiguse politseiga 77/.

Eriskaluste suhtes - ?

§6. Kannatanu kohustused süüdistajana.

Kuna kannatanul ei lasu süüdistamise kohustus, siis näib, et on asjata üldse rääkida tema kohustustest. Tegelikult on temal ainult rahaline kohustus ja seegi ainult Kassatsiooni kaebuse esitamise korral. Esitades kassatsiooni-

*VKKS 3757
ju 844.*

76/ Vt. KKS § 861 - 863.

77/ Vt. KKS § 3 ja 954. - K. Matto, op. cit., lk. 401, motiivid. - R. Räägo, op. cit., lk. 139.

kaebuse jaoskonnakohtuniku lõpliku otsuse peale, peab ta tasuma k a u t s j o n i 5 krooni suuruses ja ringkonnakohtu lõpliku otsuse peale - 25 krooni suuruses.

Kautsjoni maksmisest on vabastatud riigi ja omavalitsusasutised, isikud, kellele on antud vaesusõigus ja maksujõuetud võlgnikud 78/.

Kaebuse rahuldamise korral makstakse kautsjon tagasi, kuid kaebuse tagajärjeta jätmise puhul läheb kautsjon riigi kasuks 79/.

78/ Vt. KKS § 869.

79/ Vt. KKS § 869.

Osundatud teoseid.

=====

- R. H i p p e l, Deutsches Strafrecht, Berlin, 1925 = R.Hippel, Strafrecht.
- A. L u i g a, Ustav ugodovnagu sudoproizvodstva = A.Luiga, Ustav.
- K. M a t t o, Kriminaalkohtupidamise seadustik kommentaari-
dega, Tallinn, 1934. = K.Matto, Kriminaalkohtu-
pidamise seadustik.
- S.V. P o z n ō ŝ e v, Elementarnõi utšebnik russkago ugo-
lovnago protsesssa, Moskva 1913. = S.V. Poz-
nōšev, Utšebnik.
- R. R ä ä g o, Kriminaalprotsessi õpperaamat, Tartu 1937. =
R. Räägo, Kriminaalprotsess.
- V. S l u t ŝ e v s k i, Utšebnik russkago ugodovnagu prot-
sesssa, S.Peterburg, 1895 = V. Slutševski,
Utšebnik.

K a s u t a t u d a l l i k a i d :

Kriminaalkohtupidamise seadustik, RT 1934, 89.

Riigikogu V koosseis. Vabariigi Valitsuse ettepanekud.
I - V istungjärk. 1932/34. Tallinn, 1935.

Ustav ugolovnago sudoproizvodstva, Svod zakonov T.XVI ts. I.